

Náttúran hevur ein avgerandi týdning

- Eg haldi, at tað góða við havinum, er, at eingin kann rokna tað út. Eg lurti altíð eftir fiskifrøðingum, hvat tey siga, men eg meti, at tey hava eina so trupla uppgávu, tí óvissan er so stór. Tey vita nøkur ting, og tey kunnu gera sær nakrar metingar, men sveiggini koma altíð at vera – og tey fara altíð at gerast stór, báðar vegir. Tann, sum fyrigyklar sær, at man – við at røkja fiskastovnarnar – kann fáa eitt ávíst kilotal upp úr havinum ár um ár við somu veiði, hann fer skeivur, sigur 81 ára gamli, Jógvan I. Olsen, sum var fiskimaður í 23 ár, áðrenn hann fór upp í politikk

Vilmund Jacobsen

Jógvan Ingvarð Olsen á Toftum var løgtingsmaður í 28 ár. Hann sat í landsstýrinum árinum 1989-1991, og hann var løgtingsformaður árinum 1994-1998. Maðurin hevur altíð verið høgt virður, bæði sum fiskimaður og sum løgtingsmaður.

Vit hava skift orð við virðiliga og siðiliga toftamannin, sum nú er 81 ára gamalur.

Tríggir partar

Jógvan I. Olsen vísir á, at tey 28 árinum, sum hann sat á løgtingi, er ein stórir partur av ævini í einum mannalívi, sum hann tekur til.

- Eg plagi viðhvørt at siga, at tað er ógvuliga skjótt at siga um ævisøguna hjá einum sjálvum. Eg vaks upp her á Toftum og fór til skips, tá eg var 17 ár. Eg var 23 ár til skips. Tá eg gavst at sigla, var eg 40 ár. Eg var síðan í løgtinginum frá tí, at eg var 40, til eg var 67 ár. Síðan havi eg verið pensjónistur.

Jógvan varð valdur í løgtingið í 1970 og fór úr tinginum aftur í 1998.

Er tað nøkur serlig avgerð, sum var trupul at taka hesi árinum?

- Tað eru ofta truplar avgerðir at taka, tá tú skal taka stóðu til lóggevna av ymiskum slag. Viðhvørt er tað rættiliga lætt. Tú hevur tína avgjördu meining og veit akkurat, hvat tú skalt gera. Men so er tað

viðhvørt, at mál líka sum viga báðar vegir, og tá er tað, at tað verður trupult. Tá noyðist tú at gera meiri við málið, og tú noyðist eisini at leita tær upplýsingar frá fleiri sjónarhornum, soleiðis at tú kanst gera tær eina niðurstøðu, sum tín samvitska sigur er hitt rætta.

Var hetta ein góð og spennandi tíð – ella var hetta eitt val, tú ikki hevði gjørt umaftur?

- Samanumtikið haldi eg, at hetta var ein áhugaverd tíð og ein góð tíð, og man var eisini í rimiliga góðum árum, sum Jógvan tekur til.

Kennist merkiligt

Nú hendu nógvar broytingar á fiskivinnuøkinum uppundir endan av seinasta fiskiári. Tú fekst í nógv ár við fiskivinnu, tú hevur verið landsstýrismaður í fiskivinnumálum, og tú eigur sjálvur bát. Hvat merkir tað fyrri útróðarmenn, at bátar nú noyðast út um hálvan til tríggjar fjórðingar úr landi fyrri at reka vinnuliga línuveiði?

- Ja, eg havi eitt 8-mannafar, og eg havi eisini fingið fiskiloyvi fyrri komandi ár. Báturin hevur ein 10 HK Sabb. Um eg skal fara til útróðrar við línu fyrri at avreiða, rokni eg við, at eg noyðist at sigla í einar tveir tímar. Tað kennist rættiliga merkiligt. Hjá útróðarmonnum her umleiðir er tað vordíð rættiliga nógv truplari. Tá hugsað verður um línu og hýsu, er tað oftani tann stóra hýsan, sum er inni við land tíðliga um heystið. Kanska ein hálvan til hálvan annan fjórðing úr Eystnesi. Men nú kann man ikki sleppa húkinum út,

fyrir enn man er einar fyra fjórðingar úr Eystnesi.

Jógvan I. Olsen sigur, at hetta tykir honum eitt sindur undarligt.

- Nú veit eg ikki, um myndugleikarnir hava ráðfært seg við eitt nú útróðarmenn, men eg hugs, at um áhugamálini hjá útróðarmonnum vórðu hoyrd, hevði tað neyvan sæð akkurat soleiðis út í dag, leggur hann aftrat.

Stórt vónloysi

Jógvan I. Olsen upplivdi eisini truplu tíðina fyrst í nítíárunum. Tí spurdu vit hann, hvussu hendan tíðin kendist í føroyskum politikki?

- Í endanum av áttatiárunum og fyrst í nítíárunum hendi tað vanlukkuliga, at bæði veiða og fiskaprísir gjørdust vánaligir. Menn plaga at tosa um seyðafelli uppi á landi, men hesi árinum sóu vit eisini eitt stórt felli í havinum. Eg haldi, at tað var hungur í havinum, bæði fyrri fisk og fugl. Einkin var at fiska og tað, sum var enn verri, var,

at fiskaprísirnir eisini fóru í botn. Úrslitið gjørdist, at fiskiskapur við Føroyar beyð ikki bótur.

Um hesa tíðina varð tú settur sum landsstýrismaður. Hvussu var tað?

- Ja, eg gjørdist landsstýrismaður í juni í 1989. Tá høvdu vit ein ráfiskagrunn, sum var tómur. Sum tíðin gekk, fóru skip og virkir av knóranum. Tað kendist ógvuliga møtumikið. 22 skip høvdu eisini fingið upphøggingarstuðul, og eingin króna var at gjalda tað við. So, tað var neyð og elendigheit í fiskiskapinum tá. Hetta var ein ógvuliga trupul tíð, og vónloysi í samfelagnum var ræðuliga stórt. Roynt varð at fáa okkurt at hóra undan, og okkurt eydnadist, sum soleiðis yvirlivdi kreppuna – og kom seg aftur.

Jógvan I. Olsen vísir á, at tað gingi eini 4-5 ár – so kom toskurin aftur í stórum tali.

- Ja, hetta er tað besta, eg havi upplivað í mínum lívi – at, tá øll høvdu mist mótið – ja, tá bráðliga var havið

aftur fult av fiski. Hetta er størsta upplivsi, sum eg havi havt av jørðiskum slag, sum Jógvan tekur til.

Eingin veit

- Eg haldi, at tað góða við havinum er, at eingin kann rokna tað út. Eg lurti altíð eftir fiskifrøðingum, hvat tey siga, men eg meti, at tey hava eina so trupla uppgávu, tí óvissan er so stór. Tey vita nøkur ting, og tey kunnu meta, men sveiggini koma altíð at vera – og tey fara altíð at gerast stór, báðar vegir. Tann, sum fyrigyklar sær, at man – við at røkja fiskiskapin – kann fáa eitt ávíst kilotal upp úr havinum ár um ár við somu veiði, hann fer skeivur.

Jógvan I. Olsen er onga løtu í iva um, at náttúran er týðningarmesti faktorurin í hesum samanspælinum.

Ert tú framvegis á floti av og á, nú tú ert vordin 81 ára gamal?

- Nú er tað ógvuliga sjáldan, men mær dámar framvegis líka væl at vera á floti,

eg hugs, at um áhugamálini hjá útróðarmonnum vórðu hoyrd, hevði tað neyvan sæð akkurat soleiðis út í dag

JÓGVAN INGVARÐ OLSEN